

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ»

Студента _____ курсу, _____ групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Л.О.Удовиченко

Науковий керівник
науковий ступінь,
вчене звання

Н.С. Орлова
д.держ.упр.
професор

Гарант освітньої програми
науковий ступінь,
вчене звання

Ю.І.Головня
к.е.н., доцент

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	5
РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	14
2.1. Особливості формування економічної політики Київської області показників.....	14
2.2. Аналіз економічних показників Київської області.....	19
2.3. Напрямки реалізації державної економічної політики на регіональному рівні.....	24
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Головна мета сучасної економіки – це пріоритетний розвиток кількох або одного регіонів, які мають особливо важливе стратегічне значення, стимулювання розвитку таких регіонів, які зможуть стати «точками зростання» економіки країни в цілому за рахунок наявного достатнього науково-технічного потенціалу. Таким чином, державну регіональну політику у вузькому сенсі треба розглядати як конкурентну політику, та в широкому сенсі – як всеосяжну політику розвитку. Головною метою державного управління соціально-економічним розвитком регіону є підвищення рівня задоволення соціально-економічних потреб населення, яке проживає на території конкретного регіону, на основі його комплексного розвитку.

Сучасна ситуація в Україні вимагає трансформаційних процесів, які не тільки налагодять ринкову економічну систему, але і зроблять її ефективною для суспільства. Функція держави при цьому – сприяти таким діям, підтримувати всі сфери народного господарства, забезпечувати задоволення потреб населення. Найефективніше державне регулювання економіки, її цілеспрямований вплив в сфері управління економікою з метою надання економічним процесам певної спрямованості відповідно до цілей, завдань та інтересів країни, є ключовим фактором макроекономічних зрушень, в яких потребують країни під час суспільно-економічних трансформацій.

Метою є визначення ефективних механізмів регіональної економічної політики України. Для досягнення визначеної мети поставлено такі завдання:

- виділити особливості розвитку економічної політики регіонів;
- проаналізувати напрями економічної політики Київської області;
- визначити напрями реалізації регіональної економічної політики.

Об'єктом дослідження є економічна політика Київської області.

Предметом дослідження є економічна політика на регіональному рівні.

Методами дослідження є: метод узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу; систематизації.

Інформаційною базою дослідження є публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, закони України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти та статистичні матеріали, результати досліджень, проведених безпосередньо автором.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (19 найменувань), додатку. Загальний обсяг роботи становить 32 друкованих сторінки.

РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Державна стратегія регіонального розвитку 2020 визначає цілі державної регіональної політики та основні завдання центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, спрямовані на досягнення зазначених цілей, а також передбачає узгодженість державної регіональної політики з іншими державними політиками, які спрямовані на територіальний розвиток [1].

Розроблення Стратегії здійснено з урахуванням змін, які відбулися в розвитку регіонів держави за останні роки, що характеризуються:

поступовим підвищенням рівня концентрації економічної активності як на загальнодержавному (зосередження основних ресурсів розвитку в м.Києві, де виробляється майже 20 відсотків валового внутрішнього продукту країни, акумулюється 50 відсотків усіх прямих іноземних інвестицій, збільшується чисельність населення за рахунок міграції з інших регіонів, майже 75 відсотків працівників, зайнятих переважно у сфері послуг, мають вищу освіту), так і на регіональному рівні (концентрація економічної діяльності в обласних центрах та прилеглих районах, у більшості яких зосереджується понад 60 відсотків обсягів виконаних будівельних робіт, інвестицій та виробництва);

нерівномірністю розвитку територій, зростанням міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій, значною диференціацією розвитку районів та міст, у частині яких (більш як 30 відсотків) тривалий час спостерігається одночасне зниження рівня економічної активності та зменшення чисельності населення.

З огляду на посилення ролі обласних центрів у загальноекономічному розвитку вони і надалі продовжуватимуть значною мірою визначати характер подальшої територіальної диференціації соціально-економічного становища в країні (динаміка економічного зростання у великих міських агломераціях

пришвидшить міграційний рух із сільських населених пунктів та малих міст з обмеженим потенціалом розвитку);

формуванням протягом тривалого періоду неефективної системи державного управління регіональним розвитком та непрозорого механізму фінансового забезпечення розвитку регіонів, відсутністю чітко визначеної державної політики у сфері регіонального розвитку, застарілим механізмом взаємовідносин на рівні «держава – регіон» та регіонів між собою, недосконалістю системи територіальної організації влади та зволіканням з проведенням реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою [2].

Події, що відбулися з початку 2014 року на території півострова Крим та у південно-східних регіонах України, є наслідком прорахунків та недоліків державної внутрішньої та зовнішньої політики, в тому числі і політики регіонального розвитку.

Відстала технологічна база та монофункціональність промисловості Донецької та Луганської областей, сировинний характер експорту продукції та орієнтація його переважно на російський ринок консервує недосконалу структуру економіки, залежність від зовнішнього ринку, зокрема енергетичних ресурсів. Державна промислова політика, що базувалася на наданні преференцій окремим територіям та підприємствам вугільної і металургійної промисловості, не сприяла підвищенню конкурентоспроможності зазначених регіонів. Політика місцевих органів влади призвела до закритості регіональних ринків та фактичної їх інтегрованості до російського ринку [3].

У результаті, крім економічних проблем розвитку зазначених регіонів, на фоні відносно високого рівня середньої заробітної плати порівняно з іншими областями, зросли внутрішньорегіональні диспропорції щодо розвитку інфраструктури, надання послуг населенню у сфері освіти, культури, охорони здоров'я та навколишнього природного середовища та інші. Розвиваються в основному обласні центри, а шахтарські та сільські території

занепадають. Наслідком зазначених тенденцій є значне розшарування населення за рівнем доходів, безробіття, соціальне невдоволення мешканців регіонів, створення підґрунтя для проявів сепаратизму.

З урахуванням зазначеного реалізація Стратегії дасть можливість визначити інтегрований підхід до формування і реалізації державної регіональної політики, який передбачатиме поєднання таких складових частин:

секторальної (галузевої) – підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів шляхом оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу;

територіальної (просторової) – досягнення рівномірного та збалансованого розвитку територій, розвиток міжрегіонального співробітництва, запобігання поглибленню соціально-економічних диспропорцій шляхом формування «точок зростання», активізації місцевої економічної ініціативи та зміцнення потенціалу сільської місцевості, забезпечення соціально-економічної єдності і рівномірності розвитку регіонів з метою створення рівних умов для розвитку людини;

управлінської – застосування єдиних підходів до формування і реалізації політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку держави і регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади [4].

Формування ефективного і прозорого механізму фінансового забезпечення регіонального розвитку потребує врахування специфіки розвитку кожного регіону.

Такий підхід сприяє визначенню цілей державної регіональної політики до 2020 року [5].

Стратегія спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів

населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища. Однак така взаємозалежність потребує визначення та запровадження дієвого фіскального механізму та механізму перерозподілу, в іншому разі існує реальна загроза надмірної поляризації та зростання диспропорцій між економічно розвинутими містами та рештою території країни.

За умови обмеженості фінансових ресурсів, які Кабінет Міністрів України може спрямувати на розвиток територій, необхідно визначити пріоритети розподілу ресурсів та сконцентрувати їх на тих заходах та територіях, що можуть забезпечити найвищий результат у найкоротший строк та матимуть довготривалий і комплексний вплив на розвиток не лише даної території, але і сусідніх регіонів [6].

Заходи, спрямовані на концентрацію ресурсів на певних територіях, слід здійснювати разом із заходами, спрямованими на підвищення ролі «точок зростання» на прилеглих до них територіях, для поширення на більшу територію позитивного впливу таких заходів.

Кабінет Міністрів України підтримує принципові позиції підходу ЄС до реалізації регіональної політики, які базуються на поєднанні політики щодо підвищення рівня конкурентоспроможності територій та політики, спрямованої на недопущення зростання регіональних диспропорцій, але обмежений на даний час у відповідних за обсягами ресурсах для здійснення ефективних заходів у рамках такого підходу.

У загальному розвитку держав-членів ЄС значну роль відіграє сфера регіонального розвитку. Для реалізації регіональної політики в ЄС витрачається третина всього зведеного бюджету – 308 млрд. євро протягом 2007-2013 років, з них 81,5 відсотка спрямовується на здійснення заходів щодо зменшення територіальних диспропорцій, близько 16 відсотків – на підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів та 2,5 відсотка – на європейське територіальне співробітництво [7].

У зв'язку із змінами у соціально-економічному розвитку держави, міжнародній економіці внаслідок глобальної кризи виникла потреба у скороченні переліку пріоритетів регіонального розвитку з метою концентрації фінансових ресурсів на основних завданнях, які матимуть системний та довгостроковий вплив на розвиток регіонів та національної економіки в цілому [8].

За результатами ґрунтовного аналізу основних тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів протягом останніх 20 років та проблем, що існують у сфері регіональної політики, визначаються цілі державної регіональної політики до 2020 року.

До основних напрямів регіонального розвитку можна віднести:

- підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
- забезпечення розвитку людських ресурсів територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток;
- розвиток міжрегіонального співробітництва, ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку [6].

Створення інституціональних умов для регіонального розвитку передбачає:

Ціль 1. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки.

Ціль 2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток передбачають:

- 1) виконання насамперед завдань і здійснення заходів, спрямованих на вирішення актуальних проблемних питань Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя;
- 2) недопущення поглиблення регіональних диспропорцій у доступі населення насамперед до базових соціальних, комунальних, адміністративних, транспортних, інформаційних та інших послуг;

3) створення умов для співробітництва регіонів.

Ціль 3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку передбачає створення бази для реалізації ефективної державної регіональної політики – механізму та інструменту державного управління регіональним розвитком, що сприятиме розв’язанню проблем регіонів, вимагає насамперед децентралізації державних повноважень шляхом їх передачі на місцевий рівень з одночасною передачею відповідних фінансових ресурсів, удосконалення процесів стратегічного планування та виконання поставлених завдань на всіх рівнях, запровадження ефективного механізму координації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реалізації галузевих пріоритетів і завдань на різних територіальних рівнях [6].

Для досягнення цієї цілі також необхідні значні інвестиції у розвиток людського капіталу – навчальні та практичні програми підвищення кваліфікації спеціалістів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які відповідають за формування і реалізацію державної регіональної політики та здійснення контролю за станом її реалізації.

На сьогодні державна регіональна політика в Україні як ніколи вимагає координації її цілей та заходів з пріоритетами галузевих політик. Зокрема, це стосується таких сфер, як: транспорт та інфраструктура; економічний розвиток та інвестиції; підприємництво і регуляторне середовище; конкурентна політика; ринок праці; освіта і наука; інноваційна діяльність.

У 2030 році Україна вбачається країною, в якій заліковані рани, спричинені воєнними діями на сході України, і яка розвивається за принципами сталого розвитку.

Стратегія сталого розвитку України до 2030 року орієнтована на вектори, визначені в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (табл.1.1) (на основі [9]).

Вектори розвитку згідно Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»

Вектор 1	Характеристика 2
Вектор розвитку	Забезпечення сталого розвитку країни, проведення структурних реформ, забезпечення економічного зростання екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення господарської діяльності
Вектор безпеки	Забезпечення безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій та приватної власності, забезпечення миру і захисту кордонів, чесного та неупередженого правосуддя, невідкладне проведення очищення влади на всіх рівнях та забезпечення впровадження ефективних механізмів протидії корупції. Пріоритетом є безпека життя та здоров'я людини, що неможливо без ефективної системи охорони громадського здоров'я, надання належних медичних послуг, захищеності соціально вразливих верств населення, безпечного стану довкілля і доступу до якісної питної води й санітарії, безпечних і якісних харчових продуктів та промислових товарів;
Вектор відповідальності	Забезпечення гарантій кожному громадянину, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, мати доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах;
Вектор гордості	Забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт

Стратегією заплановано домогтися підвищення продуктивності в економіці шляхом диверсифікації, технічної модернізації, створення стимулів, у тому числі податкових, для інноваційної діяльності та збільшення кількості робочих місць; до 2030 року модернізувати інфраструктуру і підприємства базових галузей промисловості, зробивши їх збалансованими за рахунок підвищення ефективності використання природних ресурсів та ширшого застосування енергоефективних і екологічно безпечних технологій чистого виробництва та інтегрованих систем управління згідно з міжнародними стандартами.

Результатом реалізації визначеної Стратегії є модернізація інфраструктури та підприємств базових галузей промисловості. Якщо в 2015 році частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової

продукції дорівнювала 1,4%, то в 2020 р. планується встановити на рівні 7%, в 2025 р. – 1 [9]

Регіональна система управління повинна забезпечувати: вдосконалення територіальних економічних пропорцій розвитку легкої промисловості на основі наукового обґрунтування кращих варіантів пропорційності її структури по регіонах і визначення економічної ролі цих регіонів у територіальному поділі суспільної праці; виявлення нових соціально-економічних і науково-технічних факторів, що визначають сучасну та майбутню спрямованість у розміщенні легкої промисловості; пошук науково обґрунтованих співвідношень у системі «людина – виробництво – природа», що визначає раціональну організацію природного середовища в регіонах і економічних районах на основі розміщення виробництва по території України і нових методів виробничої технології, що зберігають природне середовище [10].

В умовах обмеженості прямих методів впливу на розвиток галузей постає проблема виявлення конкретних об'єктів адресної підтримки, наприклад у вигляді надання коштів з міського бюджету на основі їхньої поворотності з гарантією ефективності підтримуваних проектів. Адміністрація міста має у своєму розпорядженні важелі впливу на функціонування і розвиток підприємств легкої промисловості, такі як: квотування робочих місць для осіб, що потребують соціального захисту; надання бюджетних позик; установа різних пільг; проведення взаємозаліків між підприємствами міста і міським бюджетом; розробка та реалізація міських програм зайнятості населення, підтримка малого й середнього підприємництва, підтримка соціально значущих підприємств, конверсія, упровадження наукових і проектно-конструкторських розробок на підприємствах міста [11].

Пріоритетними напрямками державної регіональної політики за основними складовими сталого розвитку можна визначити:

стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей;

зменшення територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку;

формування конкурентоспроможності регіонів через розроблення та впровадження програм і проектів підвищення конкурентоспроможності територій;

стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження, інтеграції регіональних економічних, інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір;

створення ефективної системи охорони навколишнього середовища через врахування екологічної складової у стратегіях регіонального розвитку, оцінювання, вирівнювання та зниження техногенно-екологічних навантажень на довкілля у регіонах;

поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння виконанню завдань органами місцевого самоврядування.

Державне управління регіональним розвитком передбачає використання форм і методів узгодження інтересів між центром і регіонами, посилення взаємозв'язку між використанням міжрегіональних та внутрішньо-регіональних матеріальних ресурсів і фінансових потоків, способів удосконалення механізму державної підтримки соціально-економічного розвитку регіонів, особливо депресивних [12].

РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Особливості формування економічної політики Київської області

Низький рівень соціально-економічного розвитку країни та її регіонів, збільшення міжрегіональної диференціації зумовлює необхідність запровадження практичних дій у рамках відповідних механізмів реалізації державної економічної політики на регіональному рівні, функціонування яких має бути спрямовано на вирішення згаданих та інших проблем [9].

Концепція державної економічної політики на регіональному рівні засновується на аналізі: стану економіки, цілей, відповідності інтересам системи, застосування інструментів державного регулювання. Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів» визначено, що метою державної політики щодо стимулювання розвитку регіонів є: забезпечення сталого розвитку регіонів в інтересах України, підвищення рівня життя населення, подолання бідності та безробіття, формування середнього класу; ефективного використання економічного, наукового, трудового потенціалу, ресурсів, а також особливостей регіонів для досягнення на цій основі підвищення рівня життя людей, оптимальної спеціалізації регіонів у виробництві товарів та послуг; подолання депресивного стану окремих територій, своєчасного і комплексного розв'язання проблем охорони довкілля; створення рівних умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів; забезпечення додержання визначених державою соціальних гарантій для кожного громадянина незалежно від місця його проживання [12].

Згідно із Законом України «Про засади державної регіональної політики» метою державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання.

Дещо схожим є визначення мети в Концепції державної регіональної політики, де головною метою державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України, а також її регіонів, забезпечення додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина незалежно від місця проживання, підвищення рівня життя населення, а також поглиблення процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, підвищення дійовості управлінських рішень, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування [10].

Підставою для формування державної економічної політики регіонального розвитку є існування проблем на регіональному рівні. Ці проблеми, а також відповідні цілі визначаються після здійснення аналізу регіонального рівня економічного розвитку. Розв'язання існуючих проблем, як правило, потребує координації спільних дій місцевих органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, а також підприємств, організацій та установ. Вирішення проблем регіонального рівня також потребує відповідного ресурсного забезпечення виконання заходів зазначеної політики.

Другою стадією є формування державної економічної політики на регіональному рівні, а саме: розробка та легітимація державної економічної політики на регіональному рівні. На цій стадії визначаються задачі, основні напрями, заходи з їх реалізації, контур механізму реалізації державної економічної політики на регіональному рівні, здійснюється погодження та затвердження нормативно-правових документів.

Наступною стадією є реалізація державної економічної політики на регіональному рівні. На цій стадії здійснюється організація виконання заходів політики, під час чого відбувається визначення необхідних впливів, їхнє узгодження, затвердження і застосування. Далі шляхом здійснення моніторингу проводиться контроль за виконанням державної економічної політики на регіональному рівні.

Останній крок – оцінка державної економічної політики на регіональному рівні. Проводиться оцінка результатів політики, приймаються рішення про необхідність коригування політики. Процес формування державної економічної політики на регіональному рівні, повинен передбачати: проведення аналізу, постановку цілей, формулювання завдань, визначення основних напрямів політики: проведення аналізу (дослідження регіонального рівня соціально-економічного розвитку, визначення суспільних проблем, на рішення яких повинна бути направлена політика, виявлення наявних ресурсів, аналіз переваг та недоліків економіки регіону, а також зовнішніх факторів, що впливають на розвиток регіону); постановку чітких цілей (насамперед, направлених на підвищення рівня та якості життя населення, збалансування регіонального розвитку, забезпечення вкладу регіону в економіку країни), формування яких повинно забезпечуватися в ході політичного процесу взаємодії влади, суспільства та бізнесу, формулювання конкретних задач (тобто переведення цілей в задачі), які визначають кінцевий результат, по-четверте, визначення основних напрямів політики, системи інструментів і методів, за допомогою яких виконуватимуться заплановані заходи (формування контуру механізму реалізації такої політики); визначення основних напрямів політики, системи інструментів і методів, за допомогою яких виконуватимуться заплановані заходи (формування контуру механізму реалізації такої політики).

На сьогодні в Україні спостерігаються значні диспропорції регіонального розвитку. Внаслідок цього, актуальним завданням є формування ефективних механізмів реалізації державної економічної

політики на регіональному рівні. Важливою умовою застосування цього підходу є закладення до відповідного механізму стимулювання зусиль регіону до ефективного використання ресурсів, нарощування власного потенціалу, інновацій, орієнтації на довгострокову перспективу, зростання щороку життєвого рівня населення [13].

Місто Київ, Харківська, Київська, Вінницька та Чернівецька області очолили рейтинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2018 рік. Кожен регіон розробляє власні програми економічного розвитку відповідно до соціально-економічних показників розвитку регіону [14].

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Київської області на 2019 рік розроблена для забезпечення збалансованого розвитку регіону, зміцнення його економічного потенціалу та підвищення рівня конкурентоспроможності, ефективного впровадження започаткованих на державному рівні реформ.

Основною метою Програми є підвищення якості життя населення на основі надання підтримки впровадження інновацій у пріоритетних сферах діяльності, які забезпечать поліпшення якості і доступності освітніх та медичних послуг, належний рівень безпеки і захисту громадян, підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості Київської області, модернізацію соціальної, дорожньо-транспортної інфраструктури, удосконалення механізмів підтримки розвитку самодостатніх об'єднаних територіальних громад. Програма визначає пріоритетні напрями, основні цілі, завдання та заходи розвитку області і передбачає координацію спільних дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування задля втілення єдиної державної регіональної політики розвитку регіону [15].

Ключові положення Програми базуються на аналізі основних показників і тенденцій соціально-економічного розвитку області за попередній період, визначені проблемних питань, що стримують розвиток відповідної галузі (сфери діяльності) і потребують вирішення у 2019 році, очікуваних результатах роботи у 2018 році та прогнозних показниках розвитку Київщини

з урахуванням Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2019-2021 роки, схваленого постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2018 року № 546.

Київська область за обсягами валового регіонального продукту (ВРП), який у 2012 році становив 69663 млн.грн., належить до п'ятірки економічно розвинутих регіонів України (після міста Києва, Донецької, Дніпропетровської та Харківської областей) [16].

Випереджаючі темпи зростання ВРП Київської області у порівнянні із загальнодержавними темпами сприяли тому, що починаючи з 2008 року ВРП у розрахунку на одну особу перевищував відповідне значення показника в цілому по Україні, зокрема у 2011-2012 роках у середньому на 20%, проте поступався таким економічно розвинутим регіонам як м.Київ та Дніпропетровська область, а також Нижнесілезькому воєводству Республіки Польща. Позитивна динаміка зростання ВРП області сприяла підвищенню частки Київщини у валовому внутрішньому продукті України з 3,4% у 2004 році до 4,5% у 2012 році [16].

Структура валової доданої вартості області в розрізі видів економічної діяльності протягом 2004-2012 років постійно змінювалась в залежності від темпів зростання ВДВ у відповідних галузях та сферах. Так, за рахунок введення в дію в області потужних логістичних центрів, елеваторів, овочесховищ, міжрегіонального оптового ринку «Столичний», розвитку сфери телекомунікацій, мережевої торгівлі, збільшення обсягів операцій з нерухомістю, ВДВ у сферах економічної діяльності, пов'язаних з торгівлею, послугами юридичним і фізичним особам, транспортом і зв'язком значно випереджали темпи зростання ВДВ у промисловості, сільському господарстві і будівництві [17].

За різними підходами до типологізації регіонів Київська область відноситься до групи областей, які мають середній рівень урбанізації, з малими міськими центрами, а за типом економіки - з орієнтацією на сферу послуг та середнім рівнем розвитку з дещо кращими темпами економічного

зростання. Київська область відноситься до промислово розвинених регіонів України та займає 7 місце за обсягами реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу.

У промисловому комплексі області, до якого належить 19 великих підприємств, 342 середніх і 2409 малих підприємств, переважають галузі, що виробляють електроенергію, продукти харчування, гумові та пластмасові вироби, папір і картон, транспортні засоби, металовироби [15].

2.2. Аналіз економічних показників Київської області

У 2018 році потенціал усіх сфер економіки Київської області був спрямований на активізацію позитивних перетворень, пов'язаних з впровадженням загальнодержавних реформ, досягнення зростання макроекономічних показників, розширення міжнародних зв'язків для залучення іноземних інвестицій у реалізацію пріоритетних проектів соціально-економічного розвитку, створення нових робочих місць, нарощування експортного потенціалу, а також подальшого підвищення рівня життя населення, його соціального захисту та й, загалом, на реалізацію завдань, визначених у Стратегії розвитку Київської області на період до 2020 року [15]. Аналіз соціально-економічної ситуації в області засвідчив збереження позитивних тенденцій розвитку основних галузей (сфер діяльності) регіону. Результати економічного розвитку області характеризуються такими показниками:

індекс промислового виробництва склав 100,4%; обсяг реалізованої промислової продукції підприємств становив 81,5 млрд. грн. (у січні-вересні 2017 року – 67,9 млрд. грн.);

обсяг продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств збільшився на 13,8% (по Україні – 3 місце) і склав 11822,6 млн. грн. (по Україні – 3 місце);

обсяг капітальних інвестицій за січень-червень 2018 року склав понад 14,0 млрд. грн. (по Україні – 3 місце) та, у порівнянних цінах, збільшився на 9,6 відсотка;

загальний обсяг прямих іноземних інвестицій станом на 01.07.2018 (наростаючим підсумком) збільшився, у порівнянні з початком 2018 року, на 1,5% і становив 1595,7 млн. дол. США;

загальний обсяг експорту зовнішньої торгівлі товарами у порівнянні з 9 місяцями 2017 року зріс на 1,2% і становив 1337,3 млн. дол. США; обсяг імпорту товарів збільшився на 7,1% та склав 2703,5 млн. дол. США;

доходи загального та спеціального фондів місцевих бюджетів (без урахування офіційних трансфертів) склали 10421,6 млн. грн. податків, зборів та обов'язкових платежів (на 8,9% більше у порівнянні з січнем-вереснем 2017 року); надходження податку та збору на доходи фізичних осіб склали 5542,0 млн. грн. (на 27,3% більше), земельного податку та орендної плати за землю – 905,0 млн. грн. (на 1,3% більше), єдиного податку – 1203,6 млн. грн. (на 31,1% більше);

до державного бюджету від області надійшло 44664,9 млн. грн., що на 18,9% більше порівняно з 9 місяцями 2017 року, у тому числі надходження від головного управління Державної фіскальної служби у Київській області – 8013,0 млн. грн. (на 34,5% більше), Київської митниці Державної фіскальної служби – 35091,7 млн. грн. (на 15,5% більше), інших органів, відповідальних за надходження платежів, – 1110,0 млн. грн. (на 19,4% більше) та ін. [15].

Поліпшення фінансового стану підприємств, підвищення інвестиційних можливостей бюджетів усіх рівнів, банківських установ та приватних інвесторів сприяли активізації інвестиційної діяльності. Обсяги капітальних інвестицій, спрямованих на будівництво, реконструкцію і капітальний ремонт об'єктів виробничої, соціальної, інженерної і транспортної інфраструктури у

2018 році становлять 34,5 млрд.грн., що, у порівнянних цінах, на 4,2% більше показника 2017 року (рис.2.1.).

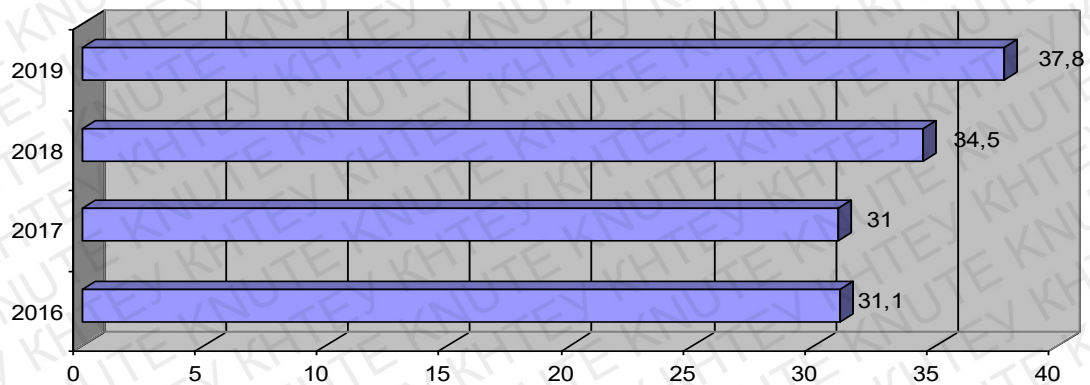

Рис. 2.1. Обсяг капітальних інвестицій Київської області за рахунок усіх джерел фінансування, млрд. грн. [15]

За видами економічної діяльності найбільшу частку інвестицій спрямовано у будівництво (25,4% від загального обсягу капітальних інвестицій), розвиток промисловості (24,5%), оптову та роздрібну торгівлю автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт (18,4%), а також сільське, лісове та рибне господарство (20,8 відсотка). Динаміка капітальних інвестицій Київської області за джерелами фінансування представлений в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Капітальні інвестиції Київської області за джерелами фінансування, млн. грн. [15]

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1	2	3	4
Усього капітальних інвестицій	31019,9	34512,3	37806,8
у тому числі за рахунок:			
- кошти державного бюджету	331,3	386,4	412,6
- кошти місцевих бюджетів	840,5	960,2	1010,8

Продовження табл.2.1

1	2	3	4
- власні кошти підприємств та організацій	16954,1	19240,4	20826,3

- коштів іноземних інвесторів	3958,8	1429,3	1582,4
- кошти населення на індивідуальне житлове будівництво	4503,0	4606,8	4820,6
- кредити банків та інші позики	570,9	1286,4	1428,2
- інші джерела фінансування	3861,4	5582,8	5725,9

Незважаючи на позитивні тенденції у соціально-економічному розвитку Київської області у 2018 році, залишається ще ряд проблемних питань, що стримують кількісні та якісні перетворення в економічній та соціальній сферах та потребують вирішення шляхом мобілізації спільних зусиль центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також суб'єктів господарювання області (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Ключові проблеми економічного розвитку Київської області

Сфера економічної політики	Проблеми
1	2
Промисловість	недостатній рівень конкурентоспроможності регіональної промислової продукції внаслідок невідповідності значної її частини міжнародним стандартам через використання морально застарілих технологій та зношеного і енергоємного обладнання, відсутність доступних кредитних ресурсів, особливо на довгостроковий період для проведення технічного переоснащення виробничих потужностей; зростання вартості сировини, електроенергії та газу
Агропромисловий комплекс	виробництво деяких основних видів сільськогосподарської продукції не забезпечує норму споживання населення; недосконалість системи контролю якості сільськогосподарської продукції, виробленої в господарствах населення; недостатній рівень доступу сільгосптоваровиробників до кредитних ресурсів; застаріла база техніки та обладнання, неефективні технології виробництва, особливо у малих та середніх сільгосппідприємствах

Продовження табл.2.2

1	2
---	---

Зовнішньоекономічна діяльність	низька конкурентоспроможність окремих видів експортної продукції виробничо-технічного призначення та товарів широкого вжитку; переважання в структурі експорту сировинних товарів, що мають незначну частку доданої вартості; недостатній обсяг залучення позабюджетних коштів у рамках співпраці з міжнародними фінансовими та донорськими інституціями
Бюджетно-фінансова сфера	невизначеність пріоритетності фінансування обласних цільових програм; невідповідність мережі та чисельності працівників бюджетних установ, що утримуються за кошти місцевих бюджетів області, до затверджених асигнувань на оплату праці; наявність непріоритетних та неефективних витрат, насамперед тих, що не забезпечують виконання основних функцій і завдань відповідного головного розпорядника

Забезпечення виконання завдань та заходів Програми передбачається здійснювати шляхом мобілізації зусиль та проведення спільної роботи Київської обласної державної адміністрації і Київської обласної ради разом з іншими органами виконавчої влади області, територіальними органами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у співпраці з громадянами, юридичними особами та їх об'єднаннями, що забезпечить ефективне використання всіх наявних і залучених в область ресурсів.

Досягнення запланованих показників передбачається здійснювати через економічні важелі державного регулювання та шляхом виконання обласних цільових програм, розробка, затвердження та внесення змін до яких проводитиметься виключно з дотриманням вимог Бюджетного кодексу України та чинних законодавчих і нормативно-правових актів. Реалізація наведеної програми економічного розвитку Київської області дозволить збільшити обсяг капітальних інвестицій на одну особу до 21,4 тис. грн. в регіоні, прямі іноземні інвестиції на 3,8% [15].

2.3. Напрямки реалізації державної економічної політики на регіональному рівні

Систематизуючи вище наведене, можна стверджувати, що реалізація державної економічної політики на регіональному рівні має здійснюватися через нормативно-правовий, організаційний та економічний функціональні механізми (тобто він має бути комплексним). Найбільш адаптованим до сучасних вимог державно-управлінської практики в Україні є розгляд змісту комплексного механізму реалізації державної економічної політики на регіональному рівні як сукупності правил і процедур діяльності суб'єктів державної економічної політики на регіональному рівні; нормативно-правових засобів; економічних методів, інструментів, важелів для досягнення поставленої мети.

Цей механізм повинен забезпечувати взаємодію та цілеспрямованість функціонування суб'єктів та об'єктів державної економічної політики на регіональному рівні. Комплексний механізм реалізації державної економічної політики на регіональному рівні має бути представлений окремою системою, в якій взаємозалежні і взаємообумовлені нормативно-правова, організаційна, а також економічна компоненти.

Отже, складовими комплексного механізму реалізації державної економічної політики на регіональному рівні є нормативно-правовий, організаційний та економічний механізми, які об'єднані в систему відповідних засобів. Організаційний механізм реалізації державної економічної політики на регіональному рівні включає в себе сукупність правил і процедур діяльності суб'єктів державної економічної політики на регіональному рівні щодо розподілу функцій між такими суб'єктами, кадрового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення, тобто він повинен забезпечити функціонування вище згаданих суб'єктів [18].

Нормативно-правова складова визначає як взаємовідносини держави та її регіонів, так і організаційні структури управління реалізацією державної економічної політики на регіональному рівні. Нормативно-правовий механізм

реалізації державної економічної політики на регіональному рівні включає в себе сукупність нормативно-правових засобів, за допомогою яких забезпечується функціонування компонентів державно управлінської взаємодії для досягнення поставленої мети. Цей механізм створюється і приводиться в дію суб'єктами державної економічної політики на регіональному рівні. Особливе значення в реалізації державної економічної політики на регіональному рівні відіграє економічний механізм, який включає в себе сукупність економічних методів, інструментів, важелів для досягнення поставленої мети, тобто спрямований забезпечити функціонування системи. В умовах розвитку сучасного державотворення в Україні все більшої актуальності набуває реалізація державної економічної політики на регіональному рівні. Для практичного здійснення такої політики необхідним є застосування взаємоузгоджених між собою вищезгаданих механізмів, які повинні спрямовуватися на рішення соціальних проблем та проблем економічної діяльності [19].

Пріоритетними завданнями щодо активізації інвестиційної діяльності Київської області є:

- посилення взаємодії з Офісом із залучення та підтримки інвестицій на основі розширення комунікацій, створення спільно з представниками бізнесу бази інвестиційних та інфраструктурних проектів для пріоритетного їх фінансування за участю іноземних інвесторів;

- кардинальне збільшення обсягів іноземного інвестування для розвитку і модернізації переробної промисловості;

- залучення в економіку нових іноземних технологій (технічних досягнень) та ноу-хау;

- запозичення найкращого світового досвіду і практик зміцнення інвестиційного потенціалу та удосконалення інвестиційного клімату через конструктивну співпрацю з міжнародними партнерами та організаціями.

- створення сприятливих умов для поліпшення інвестиційного іміджу та інвестиційної привабливості Київщини,

удосконалення механізму моніторингу за реалізацією найважливіших інвестиційних проектів, фінансування яких здійснюється за рахунок іноземних та вітчизняних інвестицій,

сприяння активізації інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, що дозволить підвищити конкурентоспроможність як економіки області у цілому, так і переробної промисловості [15].

Відповідно до вказаних завдань у сфері інвестиційної діяльності в області визначено основні завдання та заходи на 2019 рік:

запровадження регулярних консультацій з потенційними інвесторами з метою виявлення проблем, які створюють перешкоди у процесі інвестування, та організація обговорення пропозицій щодо їх розв'язання на засіданнях ради інвесторів при Київській обласній державній адміністрації;

продовження роботи щодо оновлення реєстру інвестиційних пропозицій (проектів), вільних земельних ділянок та незадіяних виробничих приміщень Київської області;

надання оперативної інформаційно-консультативної допомоги потенційним інвесторам з метою максимального задоволення їх потреб в одержанні достовірної і актуальної інформації щодо інвестиційної привабливості Київщини, існуючих можливостей та переваг для потенційних інвесторів, які передбачають впроваджувати свої інвестиційні проекти у Київській області;

проведення роботи щодо сприяння створенню в області індустріальних парків та розбудови їх інфраструктури для розміщення на територіях вказаних парків високотехнологічних виробництв;

створення інформаційного банку даних про підприємства, які потребують інвестицій;

удосконалення системи моніторингу реалізації інвестиційних проектів з метою визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, які гальмують їх впровадження;

створення Інвестиційного порталу Київської області та його популяризація через соціальні мережі та офіційні веб-портали європейських партнерів.

На основі соціально-економічного аналізу визначено такі сильні й слабкі чинники (сторони) та можливі зовнішні впливи (можливості та загрози) на подальший соціальний та економічний розвиток Київської області (ДОДАТОК А).

ВИСНОВКИ

Вибір пріоритетів ефективного управління соціально-економічним розвитком регіонів України є важливим етапом в реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіонів. Осмислення сучасного стану системи державного регулювання розвитку регіонів держави, а також його ролі в забезпеченні підвищення результативності в розвитку регіонів України дає змогу стверджувати про необхідність оновлення та вдосконалення заходів державного регулювання.

Для підвищення рівня конкурентоспроможності України в глобальному просторі та на регіональному рівні для забезпечення сталого економічного розвитку необхідним є розвиток наступних напрямів державної економічної політики:

- удосконалити інституційні механізми у сфері транскордонного співробітництва в рамках єврорегіонів, що передбачає посилення їх ролі як координуючих інститутів транскордонної співпраці та розширення повноважень регіональної влади й місцевого самоврядування у здійсненні транскордонних зв'язків;

- удосконалити процеси моніторингу та контролю за цільовим витрачанням коштів, що надходять від інституційних донорів відповідно до міжнародних принципів надання міжнародної технічної допомоги;

- проводити цілеспрямовану інвестиційну політику, яка посилюватиме мотивацію до інвестування та консолідації інвестицій на інноваційних напрямках, безпосередньо дотичних до реалізації цілей сталого розвитку;

- покращити умови для ведення бізнесу, в т. ч. шляхом удосконалення регуляторних умов, спрощення процедури адміністрування податків та зборів, встановлення простих і прозорих правил оподаткування, створення сприятливого інвестиційного клімату;

оновлення стандартів освіти, підвищення продуктивності вищих і професійно-технічних навчальних закладів, забезпечення якісної вищої освіти та професійної підготовки фахівців, що відповідали б потребам європейського ринку праці;

впровадження інноваційних підходів, збільшення інвестицій в галузь освіти, у т.ч. професійно-технічної освіти, з метою формування кваліфікованого ринку праці;

оновлення змісту навчання шляхом упровадження навчальних програм з питань сталого розвитку, раціонального споживання, прав людини, гендерної рівності, культури, соціальної єдності, миру та ненасильства тощо;

запровадити інструменти стимулювання пріоритетних (не більше 5) видів економічної діяльності, які відповідають принаймні таким критеріям: мають високу додану вартість, експортний потенціал та є інноваційними;

створити стимули для активізації технічної модернізації та інноваційної діяльності, у т. ч. приділення особливої уваги секторам з високою доданою вартістю і працемістким секторам;

створити стимули для упровадження раціональних моделей споживання на засадах сталого розвитку та недопущення погіршення стану навколишнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаров В.М. Трухіна О.А., Зінченко А.М., Пожидаєв А.Є., Захаров С.В., Квітковський Д.О. Формування державної стратегії управління регіональним розвитком в контексті євроінтеграції України: суть, проблеми та шляхи вдосконалення: монографія. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2012. 176 с
2. Степаненко С. В. Державне регулювання процесів соціально-економічного розвитку в Україні: монографія. Харків: Вид-во ХарРі НАДУ «Магістр», 2015. 300 с.
3. Качний О. С. Формування та реалізація дієвих механізмів державного управління соціально-економічними процесами регіонального рівня. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5. С.64-66.
4. Райнін І.Л. Адміністративно-правове регулювання управління розвитком регіону: монографія. Харків: Золота миля, 2016. 616 с.
5. Домбровська С.М., Помаза-Пономаренко А.Л., Лукиша Р.Т. Інституціональна державна політика соціально-економічного розвитку регіонів України в умовах ризиків : монографія. Харків: НУЦЗУ, 2018. 216 с.
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> (дата звернення: 20.09.2019).
7. Бабінова О.О. Державна регіональна політика і регіональний розвиток: сучасні реалії України та європейський досвід. Київ: Фенікс, 2011. 268 с
8. Куліш І.М. Державне управління регіональним розвитком України в контексті європейської інтеграції: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 252 с.
9. Проект Стратегії сталого розвитку України на період до 2030. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html (дата звернення: 20.09.2019).

10. Томарева Патлахова В. В. Пріоритетні напрями регулювання соціально-економічного розвитку України та її регіонів. Інвестиції: практика та досвід. 2016. №6. С. 38-43.
11. Єлісєвський В. Наукові засади управління сталим соціально-економічним розвитком регіонів. *Ефективна економіка*. 2016. №12. С. 45-49.
12. Ковальчук В. Г. Нові підходи до управління соціально-економічним розвитком регіонів. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2015. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_1_8 (дата звернення: 20.09.2019).
13. Лялько В.І. Оцінка змін загального соціально-економічного розвитку України за роки незалежності на основі матеріалів космічних зйомок. *Visn. Nac. Acad. Nauk Ukr.* 2018. №5. С.42-44.
14. Тофанюк О.В., Зінчук А.С. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип.33. С.159-165.
15. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Київської області на 2019. URL: <http://koda.gov.ua/normdoc/pro-skhvalennya-proektu-programi-socia-7/> (дата звернення: 20.09.2019).
16. Ляшевська О.І. Державне регулювання валового регіонального продукту як чинник сталого розвитку регіону: монографія. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 200 с.
17. Громоздова Л. Удосконалення оцінки тенденцій регіонального економічного розвитку. *Держава та економіка*. 2014. № 1. С. 12-16.
18. Ковальчук В.Г. Державне управління соціально-економічним розвитком регіону: монографія. Харків, Золоті сторінки, 2013. 296 с.
19. Гнатенко А. Напрями вдосконалення механізму державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України. *Управління розвитком*. 2015. № 8. С. 103-104.

Додатки

Аналіз конкурентних переваг, викликів, захищеності та ризиків

Стратегії регіонального розвитку Київської області

(SWOT – матриця)

Розділ 1. SWOT - аналіз для Київської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Вигідне географічне розташування	1. Присутність на території області потенційно небезпечних об'єктів - Бортницької станції аерації, Полігону № 5 (с. Підгірці) та об'єкту «Укриття»
2. Значний транзитний потенціал та розвинута транспортна інфраструктура.	2. Розділення території області р. Дніпро
3. Висококваліфіковані трудові ресурси	3. Значна протяжність області з півночі на південь
4. Сприятливі умови для ведення сільського господарства	4. Значна відстань від європейських столиць
5. Багатогалузева економіка	5. Відсутність природного приросту населення та депопуляція сільського населення
6. Високий інтелектуальний потенціал в сфері АПК. Наявність високих технологій в галузі сільського господарства.	6. Велика кількість адміністративно-територіальних одиниць, недосконалий поділ на райони, відсутність обласного центру
7. Наявність кваліфікованих управлінських кадрів в органах публічної влади	7. Наявність великих агрохолдінгів (висока концентрація земельних ресурсів в одних руках)
8. Наявність значної сировинної бази для виробництва будівельних матеріалів	8. Зношена інфраструктура електро-, газо-, тепло-, водопостачання; невідповідність між спроможністю мереж та потребами населення
9. Висока частка економічно активного населення	9. Проблема утилізації сміття (відсутність підприємств з його переробки)
10. Висока забезпеченість водними ресурсами	10. Маргіналізація населення в північній частині області
11. Мобільне населення	11. Міжрайонні диспропорції у соціально-економічному розвитку
12. Високий національно-патріотичний потенціал	12. Незабезпеченість окремих районів ДНЗ та школами
13. Велика кількість об'єктів історико-культурної спадщини	13. Висока забрудненість районів, прилеглих до столиці шкідливими викидами
14. Розвинута мережа навчальних закладів	14. Частина території перебуває під ризиком підтоплення
	15. Низька зайнятість населення в сільській місцевості, відсутність робочих місць в невеликих містах та селищах
Можливості	Загрози
1. Децентралізація влади	1. Загострення чи продовження воєнного конфлікту на сході

2. Укрупнення адміністративно-територіальних одиниць	2. Продовження централізації влади
3. Включення територій зони відчуження в с/г діяльність	3. Збереження корупції у владі
4. Підняття якості товарів та послуг до європейських стандартів	4. Монополізація ринків, відсутність конкуренції
5. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС	5. Приток значної кількості біженців зі сходу
6. Створення адміністративного центру області	6. Зростання цін на енергоносії
7. Створення альтернативної енергетики	7. Подальша централізація бюджетних ресурсів
8. Зростання запиту на органічну продукцію	8. Відсутність ресурсів на завершення об'єкту «Укриття»
9. Нарощування міжнародної технічної допомоги	9. Відтік робочої сили до Києва
10. Вступ в НАТО	10. Штучне розпалювання міжнаціональних конфліктів
11. Інтеграція в ЄС	11. Нестабільність курсу національної валюти
12. Збільшення терміну безподаткової та безквотової торгівлі з ЄС	12. Закриття ринків збуту в Росії
13. Інвестиції в АПК	13. Припинення постачання газу з Росії
14. Зростання експорту з області	14. Погіршенні конкурентноздатності товарів через зростання імпорту з ЄС
15. Впровадження електронного урядування	15. Скорочення території через розширення меж Києва
16. Удосконалення телекомунікацій	16. Зняття мораторію на продаж земель с/г призначення
17. Розвиток внутрішнього туризму	17. Забруднення територій стихійними сміттєзвалищами
18. Розміщення київських підприємств – створення індустріальних парків	

Розділ 2. SWOT – матриця для Київської області

SWOT-матриця є методом визначення конкурентних переваг, викликів, захищеності та ризиків області, яка дозволяє виявити взаємозв'язки між внутрішніми чинниками – сильними та слабкими сторонами суб'єкту аналізу та зовнішніми впливами – можливостями та загрозами.

Далі подається варіанти кореляцій між внутрішніми чинниками та зовнішніми впливами, які дозволяють в подальшому визначити стратегію дій для реалізації можливостей у використанні сильних сторін та зменшення ризиків впливу на слабкі сторони суб'єкту аналізу. Такі варіанти називаються стратегіями й їх може бути чотири, а саме:

Стратегія 1 – «Порівняльні (конкурентні) переваги». За допомогою матриці зв'язків між внутрішніми чинниками, а саме сильними сторонами суб'єкту, та зовнішніми впливами – можливостями, визначається найбільш перспективні сторони, які краще за інших сприймають вплив зовнішніх факторів й дають сильніший поштовх соціально-економічному розвитку області.

Стратегія 2 – «Виклики». В цьому випадку матриця зв'язків будується між слабкими сторонами суб'єкту та зовнішніми позитивними можливостями, які дозволяють зменшити вразливість суб'єкту.

Стратегія 3 – «Захищеність». Матриця зв'язків між сильними сторонами суб'єкту та зовнішніми негативними впливами (загрозами) й дозволяє визначити які саме сильні сторони суб'єкту дозволяють нівелювати останні.

Стратегія 4 – «Ризики». Матриця зв'язків між слабкими сторонами та загрозами дозволяє визначити найбільш слабкі місця (внутрішні чинники) суб'єкту аналізу при впливі негативних зовнішніх факторів – загроз, тобто найбільш імовірні ризики при подальшій реалізації планів розвитку області.

Суцільна лінія на схемах означає сильний вплив, пунктирна – слабкий. Саме ці зв'язки дозволяють визначити конкурентні переваги, виклики, захищеність та ризики при розробці стратегії розвитку області. Далі вони є основою для **стратегічного вибору** – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку області на довгострокову перспективу.

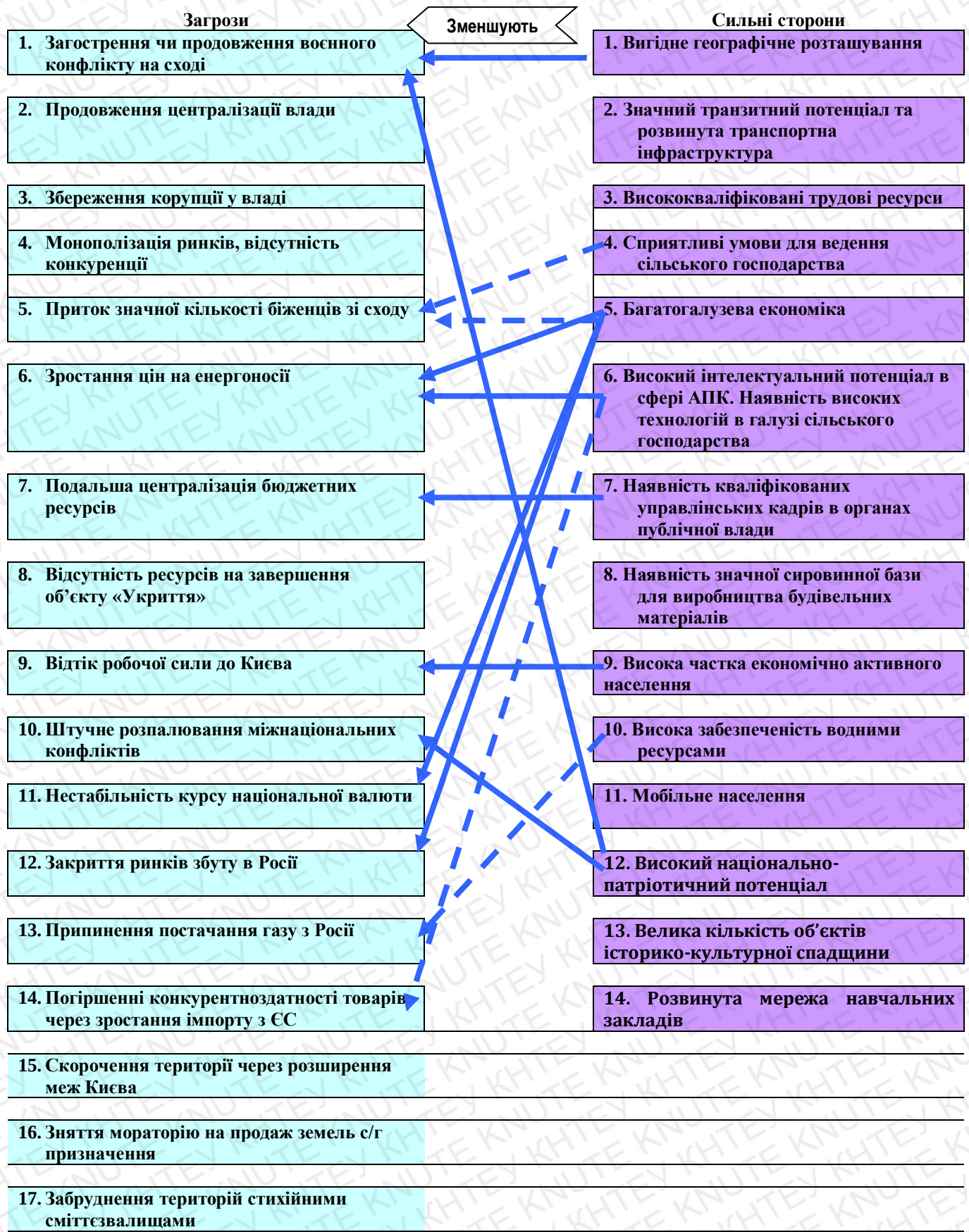
Стратегія 1 – Порівняльні переваги «сильні сторони – можливості»

Стратегія 2 – Виклики «слабкі сторони – можливості»

Стратегія 3 – Захищеність «загрози – сильні сторони»

Стратегія 4 – Ризики «слабкі сторони – загрози»

Порівняльні переваги, виклики, захищеність та ризики Київської області

3.1. Порівняльні переваги

В результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між сильними сторонами та можливостями найбільшу підтримку через реалізацію сприятливих можливостей мають такі сторони:

- **Сприятливі умови для ведення сільського господарства.** Природнокліматичні умови області оптимальні для життя людини і господарської діяльності. Київщина розташована на межі двох природних зон: північна частина розташована в зоні Полісся, південь області лежить у лісостеповій зоні. Ґрунтовий покрив Київської області досить різноманітний. Найпоширенішими серед них є чорноземи, площа яких становить близько 50% площі орних земель регіону. Ступінь розораності території області перевищує 60 відсотків. Загальна площа лісового фонду Київської області становить майже 746 тис. га. Клімат області – помірно континентальний, м'який з достатньою кількістю вологи.
- **Багатогалузева економіка.** У Київській області протягом 2004-2013 років відбулось значне нарощування економічного потенціалу, що дозволило Київщині ввійти до п'ятірки найбільш економічно розвинених регіонів України. За рахунок значних темпів зростання ВДВ в галузях торгівлі, транспорту, зв'язку та у сферах надання послуг юридичним та фізичним особам змінився тип економіки регіону з індустріально-аграрного типу до економіки з домінуванням сфери послуг. Високі темпи розвитку таких інноваційно активних галузей як виробництво хімічних речовин і виробництво фармацевтичних препаратів можуть у найближчі роки істотно вплинути на структуру промислового виробництва.
- **Високий інтелектуальний потенціал в сфері АПК. Наявність високих технологій в галузі сільського господарства.** У структурі валового виробництва переважають сільськогосподарські підприємства, що зробили великі капітальні вкладення на створення птахофабрики та свинокомплексів й зайняли основну частку у валовому виробництві. Також в останні роки великі підприємства збільшили інвестування у молочне скотарство, що дало змогу створити у Яготинському та Згурівському районі великі сучасні молочні ферми, також нові ферми з високопродуктивними породами корів з'явилися у Іванківському районі. З огляду те що в світі глобальна продовольча криза і товари сільського господарства з кожним днем стають все ціннішими, Київщина зі своїми сприятливими кліматичними умовами та інвестиційним потенціалом може нарощувати сільськогосподарське виробництво тим самим забезпечувати зростаючу власну потребу та м. Києва у сільськогосподарській продукції.
- **Висока частка економічно активного населення.** За даними Статистичного щорічника Київської області за 2012 рік з загальної кількості наявного населення області 1 722,0 тис. осіб 758 тис. осіб були зайняті економічною діяльністю, що становить 44% населення. Це один з найвищих показників по Україні. За даними вибіркового обстеження умов життя населення України за січень-березень 2014 року серед населення працездатного віку рівень економічної активності становить 72,4% - це дев'ятий показник серед 27 суб'єктів адміністративно-територіального устрою країни.
- **Наявність кваліфікованих управлінських кадрів в органах публічної влади.** Цей чинник має оціночний характер й не піддається чіткому кількісному виміру, оскільки структура та чисельність апарату значно відрізняється за регіонами.

3.2. Виклики

В результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між слабкими сторонами та можливостями останні спроможні компенсувати перші, а саме:

- **Укрупнення адміністративно-територіальних одиниць** може компенсувати негативні наслідки роздільності території області на дві частини Дніпром, значну протяжність території з півночі на південь, сильні диспропорції соціально-економічного становища районів.
- **Нарощування міжнародної технічної допомоги** може сприяти вирішенню проблем зношеності інфраструктури ЖКГ, приведення його у відповідність до сучасних потреб, будівництву сучасних сміттєсортувальних комплексів, зменшенню рівня забрудненості районів навколо столиці вихлопними газами.
- **Зростання експорту з області** товарів та послуг, продукції сільського господарства дозволить вирішити проблему низької зайнятості населення в сільській місцевості та у районах, віддалених від Києва, як наслідок – зупинити природне скорочення населення, особливо у сільській місцевості.
- **Розміщення київських підприємств на території області** також сприятиме вирішенню демографічних проблем та створенню нових робочих місць, наповненню місцевих бюджетів.
- Міжрайонні диспропорції у соціально-економічному розвитку дозволяють вирівняти або, принаймні, послабити ціла низка позитивних можливостей – **децентралізація влади, укрупнення адміністративно-територіальних одиниць, введення придатних територій зони відчуження в сільськогосподарський оборот, впровадження електронного врядування та винесення столичних підприємств на територію області.**

3.3. Захищеність

В результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між сильними сторонами та загрозами можна визначити які позитивні внутрішні чинники дозволяють компенсувати зовнішні негативні фактори (загрози):

- **Багатогалузева економіка** дозволить послабити негативний вплив потоку біженців зі сходу, зростання цін на енергоносії, нестабільність курсу національної валюти та закриття ринків збуту в Росії.
- **Наявність високих технологій в галузі сільського господарства та високий інтелектуальний потенціал в сфері АПК** може дозволити компенсувати зростання цін на енергоносії та вирівнювання конкурентноздатності української продукції на ринку ЄС.
- **Високий національно-патріотичний потенціал** дозволить компенсувати негативний вплив від продовження військового конфлікту на сході та появи напруженості в міжнаціональних стосунках.

3.4. Ризики

В результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між загрозами та слабкими сторонами можна з'ясувати на які слабкі сторони суб'єкту аналізу найбільше можуть вплинути негативні зовнішні фактори (загрози):

- **Зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення** консервуватиме ситуацію з низькою зайнятістю населення в сільській місцевості, відсутністю робочих місць в невеликих містах та селищах вдалині від столиці районах та провокувати подальшу концентрацію земель у великих агрохолдингах, що в свою чергу буде посилювати міжрайонні диспропорції у соціально-економічному розвитку.

- Продовження централізації влади буде й далі збільшувати негативні фактори від недосконалого поділу на райони та посилювати міжрайонні диспропорції у соціально-економічному розвитку.
- Збереження корупції у владі буде консервувати низький рівень зайнятості на сільських територіях, у містах і селах, а також буде підсилювати наслідки недосконалого поділу області на райони.

Стратегічне бачення Київської області

Київщина споконвіку годувала хлібом, надавала силу, берегла затишок та боронила від ворогів серце нашої України – стольне місто Київ.

Київська земля – це край, де поєднані стародавня культура та модерні технології, де старість і молодість разом дивляться у майбутнє, де вражена Чорнобилем земля повертається до життя, це – край, де усі шляхи ведуть на Київ.

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ
ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ»

Студента _____ курсу, _____ групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Л.О.Удовиченко

Науковий керівник
науковий ступінь,
вчене звання

Н.С. Орлова
д.держ.упр.
професор

Гарант освітньої програми
науковий ступінь,
вчене звання

Ю.І.Головня
к.е.н., доцент

Київ 2020

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (19 найменувань), додатку. Загальний обсяг роботи становить 32 друковані сторінки.

Робота містить 1 рисунок, 3 таблиці.

Метою є визначення ефективних механізмів регіональної економічної політики України.

Для досягнення визначеної мети поставлено такі завдання:

- виділити особливості розвитку економічної політики регіонів;
- проаналізувати напрями економічної політики Київської області;
- визначити напрями реалізації регіональної економічної політики.

Об'єктом дослідження є економічна політика Київської області.

Предметом дослідження є економічна політика на регіональному рівні.

Методами дослідження є: метод узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу; систематизації.

У першому розділі виділено особливості розвитку економічної політики регіонів.

У другому розділі проаналізовано державну економічну політику київської області, визначено особливості формування її економічної політики та виділено напрями реалізації державної економічної політики на регіональному рівні.

Одержані результати можуть бути використані органами державної влади для формування ефективної регіональної економічної політики.

Ключові слова: державна політика, економічна політика, регіональна економічна політика, соціально-економічний розвиток, регіон

Удовиченко Л.О. РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

В роботі виділено особливості розвитку економічної політики регіонів, узагальнено складові державної регіональної політики (секторальна, територіальна, управлінська). Узагальнено основні напрями регіонального розвитку. Досліджено вектори розвитку згідно Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»: вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності, вектор гордості. Аналіз напрямів економічної політики Київської області засвідчив збереження позитивних тенденцій розвитку основних галузей (сфер діяльності) регіону. Систематизовано ключові проблеми економічного розвитку Київської області за сферою економічної політики (промисловість, агропромисловий комплекс, зовнішньоекономічна діяльність, бюджетно-фінансова сфера). Доведено, що зазначені проблеми потребують вирішення

шляхом мобілізації спільних зусиль центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також суб'єктів господарювання області. Визначено пріоритетні завдання щодо активізації інвестиційної діяльності Київської області та напрями реалізації регіональної економічної політики.

Ключові слова: державна політика, економічна політика, регіональна економічна політика, соціально-економічний розвиток, регіон.

Udovichenko L.O. REGIONAL ECONOMIC POLICY OF UKRAINE

The features of development of economic policy of regions are highlighted in the work, the components of the government regional policy (sectoral, territorial, administrative) are generalized. The main directions of regional development are summarized. The vectors of development according to the Sustainable Development Strategy "Ukraine 2020" are investigated: development vector, security vector, responsibility vector, pride vector. The analysis of the economic policy directions of the Kyiv region showed the persistence of positive tendencies of development of the main industries (spheres of activity) of the region. The key problems of the economic development of the Kiev region by system of economic policy (industry, agro-industrial complex, foreign economic activity, budgetary-financial sphere) are systematized. It is proved that these problems need to be solved by mobilizing joint efforts of central executive bodies, local executive authorities and local self-government bodies, as well as economic entities of the region. Priority tasks for activation of investment activity of Kyiv region and directions of implementation of regional economic policy are defined.

Keywords: government policy, economic policy, regional economic policy, socio-economic development, region.